

Взаємного кредіта.

перейшло в нове покешкання на Інститутську, індустріальний комерційний банкт. Нове порамною касою з сефами, яка на однім рівні мешкає в ням.

5 карб. на рік.

записи на сефѣ.

ут. робиться в полум покешканні по біжучим рахункам 4-4 1/2%

безстр. вкладка до 5%

вкладок на строк до 6 1/2%

літнього сезону

літні, простирадла до купання, рушники, ГОТОВА БІЛІЗНА, ПОЛОТНО ДЛЯ ШАРКИЗ.

за торгу.

ВЪ И СЫНЪ"

23. Телеф. 39—8
Казань і Самара.

з 1872 року.

ваються в літературних справах, часопис може виходити далі при тій умові, коли видавець внесе 3,000 карб. застави, причім за кожний новий позов видавець має вносити нову заставу—„въ обезпеченіє могущихъ быть присужденными съ него денежныхъ взыскацій“. Так саме суд має право вимагати застави й в інших справах в сумі од 100 до 3,000 карб., а в противнім разі припинити часопис.

Такий вигляд має „фінансовий бік“ урядового законопроекту. Тут як бачимо, кожний ступінь газети загрожує видавцеві штрафом, але не в теперішніх „адміністративних“ розмірах—до 500 карб.,—а в розмірах судових—до 3,000 карб., а то й до 5, 10, 100 і більше тисяч карб. (коли, напр., спростовання завізняться на довгий час). При такій системі видавці, очевидно, швидко пішли б з торбами.

Фінансовому бокові законопроекту цілком дорівнює його, так би мовити, карно-фізичний бік. Нема такого вчинку часописів, за який проект не обіцяв би тюрми, здебільшого в великій дозі. При цьому кожна кара дублірована й взагалі кваліфікована, введена в квадрат чи в куб: видавець платить штраф, сідає в тюрму, а часопис закривається або зовсім або „на строкъ до 5 лѣтъ“.

Облишаючи подробиці—їх ще багато й багато,—треба сказати, що проект д. Маклакова настільки незвичайний, настільки дивовижний, що при перегляді деяких його розділів стає майже смішно. Такого буйного польоту бюрократичної фантазії ми ще, маюна сказати, не бачили, й мимоволі стає страшно за тих, що спромоглись на такий проект.

А за пресу не страшно, бо не може бути, щоб цей проект став законом. Навіть на хвилину не можна допустити, щоб Дума, хоча б і така, як четверта, могла ухвалити такий закон. При такім законі не тільки поступова преса не зможе існувати: тоді не стане ніякої преси—ні поступової, ні правої. А повне скасування преси за наших часів неможливе, бо сонце, кажучи словами одної петербурзької газети, ще над Росією не зупинилось, і нема того Ісуса Навина, що звелів би йому стати.

З страхами радість обнялась.

„Кієвлянинъ“ звернув свою неласкаву увагу на земські бібліотеки по Київщині, що позаводили українські відділи. В статтях д. Сухобрусова (ч.ч. 120 і 121) оброблено справу в специфічному „Щеголівському“ дусі, що зривався тепер ніби ознакою „хорошого тона“ для публіцистів з реакційного табору. Останнє слово, на яке спремівся д. Сухобрусов, промовляє так: „отдѣлы эти должны быть возможно скорѣе ликвидированы“, бо, бачите, в справі „насуцних інтересів“ народніх має не можна попускати на „любительські експерименти“. А експерименти ці виявляються в тому, що українець-селянин, читаючи українські книжки, одвикне од російського правопису й книги і обважить свою пам'ять грузом з вигаданих українських слів і таким чином наблизиться не до російської, а до „пів-польської“ культури. Тим паче, як помітив д. Сухобрусов,—а він усе добре рознюхав!—українська книжка найбільше шириться там, де є польські фільмарки. Отже зв'язок української книги й „польської інтриги“ установлено ще раз.

Певна річ, споритися проти автора, що так безнадійно начитався д. Щеголева й пильно його слідом простує—річ зайва і безпотрібна. Що можна сказати на такі „аргументи“, як одвикання од російського правопису й книги людей, що до них ніколи й не звикали; що виставили проти такого скрупулезного вимірювання культури, за якого не втіє навіть „половина“ її; що порадили проти епітетів „закордонная“, „взледіяння австрійськимъ правительствомъ“ орфографія, що почалася як-раз на нашій, а не на закордонній Україні?.. Але все-таки про де які речі в статтях д. Сухобрусова варт поговорити.

З тією самою скрупулезністю, з якою знайдено „пів“ польської культури в українських книжках, автор до-

укується правди про те, як читається українська книжка на селі. Навіть 11 проц. не пропадають марно перед його орлиним поглядом. І кінець-кінцем приходить автор до втішних для себе результатів. Слова Богу, українську книжку читають менше, ніж російську,—на цілих 21 проц. менше. Д. Сухобрусов з цього дуже радий, тим більше радий, що шкільна дирекція не стояла на заваді читачам, а бібліотекарі-вчителі й інші „сприятельські тенденції“ ще сприяли тому, щоб українська книжка більше читалася. Так каже д. Сухобрусов і ми б повірили йому, як би оту свою радість не зісував він сам несподіваними страхами перед українською книгою, що не може, очевидно, конкурувати з російською. Аче видно, як не може, то російська її просто забє та й по всьому, і ледві чи треба допомагати ще з боку цьому „посрамленію українофильства“ сторонніми заходами. Воно ж далеко ефектніше, коли без жадної перешкоди од урядових органів українська книжка усякому мусіла б покинути поле боротьби... Проте д. Сухобрусов не тільки радіє, а, як ми бачили, й турбується та кличе на допомогу звичайні „м'єропріятія“! Дивно якое виходить...

Нічого дивного ми не побачимо в цьому, коли згадаємо, що д. Сухобрусов безнадійно начитався д. Щеголева й добре переняв його манеру: не буває ученик більший за вчителя свого і через те й д. Сухобрусов не може бочки своїх радощів не отруїти ложкою страхів. І так само, як і вчитель, не може він удержатись, щоб чогось „по своєму“ не переказати. А виходить з того йому ж самому шкода. Ну, хто, напр., за язика його тяг згадувати про шкільну дирекцію, яка ніби то по-батьківському та благодушню дивилася, як люде читали українську книжку та мало по голівці не гладила: читайте, мовляв, на здоров'я! Аче, коли ми стріли таку іділію, то мимоволі згадали і д. Кармазина, і д. Плеського, і д. Пономарєва, і чигиринських, звенигородських та канівських земців, на яких менш усього може нарікати д. Сухобрусов за їхнє потурання українській книжці. І як-раз р. 1911-го, про який пише д. Сухобрусов, і виявили найдужче свою діяльність такі світла націоналістичного неба, як д. Кармазин та Плеський. Отже чи не помітив би, з ласки своєї д. Сухобрусов, що якраз ті повіти, в яких ці світла світили, й дали йому найбільшу втіху „слабой читаемостью“ української книжки?.. Я думаю, я певен, що д. Сухобрусов зовсім не забув тих „послуг, що зробили пів-російській (мені така докладність подобається) культурі ці заслужені патріоти, і що він попросту лукавить, пишучи про „благожелательный нейтралитет“ шкільної дирекції. Його страхи, що так несподівано домішалися до його радощів, показують, що справа стоїть не так то втішно, як йому хотілося будати. Очевидно ті 0,1 проц., що так пильно зібрав і обробив та вирахував д. Сухобрусов, вимагають де-яких життєвих додатків, які всю справу зовсім инакше виявляють. На те й стало потрібно отих невинних хитрощів, які проте всю музику Сухобрусову попусували.

Так само і з кінцевою „резолуцією“ про ліквідацію. Скрупулезний д. Сухобрусов не може не знати, що заходи для неї зроблено, бо ще ж не давно читали ми прещикаве листування в цій справі між попечителем шкільної округи та земською управою. І одначе, він і тут хитрує і показує, ніби власним розумом до того подумався. Так і знати хитрого землячка, що перевернувшись на Сухобрусова, вислужується перед начальством: а ну ж но воно „замѣтитъ усердіє и одѣнитъ“!..

Певна річ, „одѣнитъ“. А через те—старайтесь, д. Сухобрусов. Тільки для обережності годиться пам'ятати й приказку: „крути та не перекручуй“. Бо перекрутивши, можна собі ж нашкодити, до того ж без жадної потреби.

Сергій Єфремов.

Українська книжка на селі.

Київська губерньська управа видала „Отчетъ о земскихъ школахъ и земскихъ вѣтшкольныхъ просвѣтительныхъ м'єропріятіяхъ въ кієвской губерніи за 1911 годъ“. Це звідомлення дало „Кієвлянину“*)—нагоду зробити доноса на київське земство за його „мазепинську“ діяльність, що виявляється „въ систематическомъ насажденіи въ земскихъ бібліотекахъ отдѣловъ малорусскихъ книгъ“, а також зробити де-кілько уваг про „мазепинство“ взагалі.

Зважаючи на те, що звідомлення це має певну цікавість для наших читачів ми подаємо з нього де-які витяги.

З звідомлення довідуємось, що всіх народніх земських бібліотек на Київщині в 1911 році було 155.

Про 15 бібліотек не знаходимо певних відомостей, з останніх же 140 тільки з однієї Прусляньської бібліотеці (Васильківського повіту) не було українського одділу,—139 земських бібліотек поруч з російським одділом мали й український.

В цих 139 бібліотеках всіх книжок налічується 86,280, з них на українській мові—8,369, тоб-то тільки 9,7 відсотків всєї чисельности.

*) Число 120 і 121.